

آموزش نگارش پروپوزال

دکتر حسن مقدس زاده

عضو هیأت علمی مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری
و دبیر انجمن کتابداری و اطلاع رسانی ایران - شاخه فارس

Email: moghaddas1354@gmail.com

۰۹۱۱۶۲۵۲۹۱۳

مباحث مورد اشاره در این کارگاه

- نگاهی مختصر به روش های تحقیق
 - کلیات پروپوزال نویسی
 - انواع پروپوزال
 - انتخاب موضوع
 - نحوه تدوین عنوان طرح
 - بیان مسأله و ضرورت آن
 - بررسی متون و روش های گردآوری اطلاعات
 - اهداف و فرضیه های تحقیق
 - نوع مطالعه و روش های اجرای تحقیق
 - جامعه آماری ، حجم نمونه و نمونه گیری
 - روش جمع آوری داده ها
 - ابزار های جمع آوری داده ها
 - ملاحظات اخلاقی و محدودیت های اجرایی
 - نحوه استناد دهی و تهیه لیست منابع و ماخذ
- زمان بندی

انواع تحقیق بر حسب نوع داده

۱- تحقیق کمی:

تحقیقی که برای درک و تبیین پدیده ها از داده های کمی بهره می برد.

این نوع تحقیق:

- نمونه گیری دارد و محقق سعی می کند انواع گوناگونی از پاسخگویان را بر حسب شاخص هایی چون جنسیت، سن، مکان، ویژگی و ... انتخاب و مورد بررسی قرار دهد.
- نتایج تحقیق را می توان به کل جامعه مورد بررسی تعمیم داد.

۲- تحقیق کیفی:

تحقیقی که برای درک و تبیین پدیده ها از داده های کیفی نظیر داده های حاصله از مصاحبه ها، مستندات، مشاهده مشارکتی و ... بهره می برد.

این نوع تحقیق:

- با داده های گردآوری شده کیفی سر و کار دارد.
- قضاوت های آماری در این گونه تحقیقات جایی ندارد.
- نتایج تحقیق قابلیت تعمیم ندارد.

مثال برای انواع تحقیق بر حسب نوع داده

مثال برای تحقیق کمی:

- اندازه گیری میزان سرانه مطالعه در کشور
- ارزیابی میزان بیکاری جوانان در کشور

مثال برای تحقیق کیفی:

- مشاهدات حاصل از یک مسابقه فوتبال
- مشاهده مشارکتی از یک مناسک آیینی
- مصاحبه با صاحبان یک صنعت و تحلیل آنها

انواع تحقیق بر حسب نتیجه تحقیق

۱- تحقیق بنیادی:

هدف اصلی آن افزایش حیطه دانش، آگاهی از نظم موجود در پدیده‌ها و توسعه نظریه هاست و نتیجه آن نیز **ارایه** یک تئوری می باشد. این نوع تحقیق **فارغ از زمان و مکان** می باشد.

۲- تحقیق کاربردی:

هدف از آن پیدا کردن **راه حلی** برای مشکلاتی خاص است و نتیجه حاصل در این گونه از تحقیقات، **ارایه یک الگو** می باشد و محقق نیز نقش یک الگوساز را بازی می کند. این نوع تحقیق **قائم به زمان و مکان** است.

۳- تحقیق توسعه‌ای:

این نوع تحقیق به بهبود و توسعه فرایندها و سازمانها منجر شده و درصدد **بهبود وضعیت** بوسیله تحقیقات کاربردی است. به نوعی **نتیجه‌گرا** بوده و به دنبال **عملیاتی سازی** نتایج تحقیقات کاربردی است. این نوع تحقیق نوعاً **خصلت محلی و موضعی** دارد و معمولاً **خاصیت** **تعمیم پذیری** زیاد ندارد.

مثال برای انواع تحقیق بر حسب نتیجه تحقیق

مثال برای تحقیق بنیادی:
تدوین نظریه رفتارگرایی

مثال برای تحقیق کاربردی:
شناسایی ظرفیتها و توانمندیهای دانشگاهها در امر اشتغال و کارآفرینی

مثال برای تحقیق توسعه‌ای:
راهکارهای پیاده سازی نتایج حاصل از پروژه های تحقیقاتی در حوزه فعالیتهای فرهنگی

انواع تحقیق بر حسب هدف تحقیق

۱- تحقیق اکتشافی:

این نوع تحقیق برای کشف پدیده هایی که چندان قابل درک نیستند؛ کشف و شناسایی متغیرهای مهم و ارائه فرضیه هایی برای تحقیقات بیشتر مورد استفاده قرار می گیرند.

۲- تحقیق توصیفی:

توضیح می دهد که چه روابطی وجود دارد یا مردم چه چیز را قبول دارند یا ندارند (مستند کردن پدیده مورد نظر).

۳- تحقیق تبیینی (تحلیلی):

محقق برای این تحقیق می کند که چرایی ها را دریابد. این تحقیق به توضیح نیروهائی که موجب پیدایش پدیده مورد نظر شده اند می پردازند.

۴- تحقیق پیش بینی:

این نوع تحقیق به پیش بینی نتیجه ها یا ره آوردهای یک پدیده پرداخته و رویدادها و رفتارهای حاصل از یک پدیده را پیش بینی می کند.

انواع تحقیق بر حسب زمان گردآوری داده های تحقیق:

۱- تحقیق مقطعی:

در این نوع تحقیق، در یک بازه زمانی محدود (مثلاً ۱۰ یا ۲۰ روز)، به پاسخگویان مراجعه و داده ها گردآوری و سپس تحلیل می شود.

۲- تحقیق طولی:

در این نوع تحقیق در زمانهای مختلفی به طور منظم به همان واحد مطالعه (یا همان جامعه) مراجعه و نتایج به صورت روندی که تغییرات آن در طول زمان قابل مقایسه است، تحلیل می شود.

انواع تحقیق بر حسب نقش محقق:

۱- درگیر در تحقیق:

محقق می تواند کاملاً درگیر در موضوع تحقیق باشد. به این مفهوم که محقق حکم یک ابزار یا وسیله را در تحقیق داشته و حضور او در صحنه تحقیق، بخشی از الگوی اصلی را تشکیل دهد. در اینگونه موارد نقش درک و فهم ذهنی محقق در مراحل انجام تحقیقات پررنگ است.

۲- مستقل از تحقیق:

محقق در یک فرایند تحقیق می تواند کاملاً مستقل از موضوع تحقیق باشد. به این مفهوم که محقق خارج از فضای تحقیق قرار داشته، درک و فهم ذهنی محقق در مراحل انجام تحقیق کم‌رنگ بوده و بیشتر تجسم عینی واقعیات مد نظر قرار گیرد.

تحقیقات بنیادی BASIC RESEARCH

* مهمترین ویژگیهای تحقیقات بنیادی عبارتند از:

۱. زمانبر هستند

۲. هزینه بر بوده و نیاز به منابع مالی زیادی دارند

۳. معمولاً بوسیله مراکز علمی و دانشگاهی انجام می شوند

* تحقیقات بنیادی براساس روش به دو نوع تقسیم می شوند:

۱. تجربی (روش آزمایش، مشاهده و مصاحبه) ۲. نظری (روش اسنادی و کتابخانه ای)

نمونه تجربی: تحقیق و مطالعه بر روی وراثت و ژنتیک

نمونه نظری: بررسی علل عقب ماندگی تحصیلی دانش آموزان

تحقیقات کاربردی

(APPLIED RESEARCH)

این تحقیقات با استفاده از زمینه و بستر فراهم شده توسط تحقیقات بنیادی و برای رفع نیازهای بشری مورد استفاده قرار می گیرند و با هدف کاربرد و استفاده عملی از یافته های پژوهشی به انجام می رسند.

«بررسی میزان بهره وری در شرکت X و راههای تقویت آن»

* مهمترین ویژگی های تحقیقات کاربردی عبارتند از:

۱. از نظر زمانی زودتر از تحقیقات بنیادی به انجام می رسند
۲. درآمد زا بوده و به همین دلیل طرفداران بیشتری دارند
۳. عمدتاً توسط سازمانهای دولتی و خصوصی و شرکتهای به انجام می رسند.

تحقیقات عملی

- تحقیق حل مساله یا مشکل نیز نامیده می شوند و نتایج آن برای حل مساله ای خاص بکار می رود. خصلت محلی و موضعی دارند و خاصیت تعمیم پذیری ندارند.
- افزایش ترک خدمت کارکنان در یک موسسه
- شناسایی علل کاهش بهره وری
- علل افزایش بیکاری

تحقیق
توصیفی

شامل مجموعه روشهایی است که هدف آنها توصیف کردن شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است.

تحقیق
آزمایشی

به منظور برقراری (رابطه علت و معلولی) میان دو یا چند متغیر از طرحهای آزمایشی استفاده می‌شود.

دسته‌بندی تحقیق توصیفی

تحقیق پیمایشی: (*Survey Research*) برای بررسی توزیع ویژگی‌های یک جامعه آماری از روش تحقیق پیمایشی بکار می‌رود.

تحقیق همبستگی: (*Correlational Research*) در این تحقیق رابطه میان متغیرها براساس هدف تحقیق تحلیل می‌گردد.

اقدام پژوهی: (*Action Research*) هدف این دسته از پژوهش‌های آموزشی، توصیف شرایط یا پدیده‌های مربوط به نظام آموزشی می‌باشد.

دسته‌بندی تحقیق توصیفی (ادامه)

بررسی موردی: (Case Study) برخلاف پژوهش‌های آزمایشی پژوهشگر به دستکاری متغیر مستقل و مشاهده اثر آن بر متغیر وابسته نمی‌پردازد

تحقیق پس - رویدادی (علی - مقایسه‌ای)

(Ex-postfacto research)

پژوهشگر با توجه به متغیر وابسته به بررسی احتمالی وقوع آن می‌پردازد. این نوع پژوهش از نوع تحقیقات گذشته نگر است و سعی بر آن است که از معلول به علت احتمالی پی ببرد مثال: علل احتمالی شکست فروش یک محصول را می‌توان از این روش بررسی کرد.

دسته‌بندی تحقیق پیمایشی

گردآوری داده‌ها درباره یک یا چند صفت در یک مقطع از زمان (مثال: تحول مهارت‌های علمی کارگران بخش بسته‌بندی در قسمت‌های الف تا د)

روش مقطعی

(Cross sectional)

گردآوری داده‌ها در طول زمان و یا به عبارت دیگر در زمان‌های مختلف (مثال: بررسی تغییرات رشد درآمد شرکت A در طول ۵ سال)

روش طولی

(Longitudinal)

گردآوری داده از طریق اتفاق نظر یک جمع صاحب نظر در باره یک موضوع خاص

روش دلفی

(Delphi Technique)

سایر روش‌های تحقیق

روش تحقیق تاریخی: هدف بکار بردن داده‌های مربوط به واقعیت‌های مرتبط با رویدادهای گذشته و تفسیر آنهاست

روش تحقیق فلسفی: تجزیه و تحلیل مفاهیم مورد مطالعه

تحقیق قوم‌نگاری: محقق به توصیف علمی فرهنگ‌های مختلف می‌پردازد.

تحلیل محتوا: بررسی محتوای آشکار پیام‌های موجود در یک متن

سئوال هایی که در حین طرح ریزی پروپوزال باید به آن ها پاسخ داد

○ دلیل انجام این کار پژوهشی چیست؟

○ قبل از انجام پژوهش چه چیزهایی معلوم و چه چیزهایی مجهول بوده و چه سیر منطقی را برای طراحی و انجام مطالعه باید طی نمود؟

○ چه سئوال ها و فرضیاتی تحت مطالعه قرار خواهد گرفت و چه نتایجی از بررسی آن ها انتظار می رود؟

○ جامعه مورد بررسی کدام است؟

○ طرح و مدل مفهومی پژوهش مورد نظر چیست؟

○ کدام روش برای پاسخ به پرسش ها و یا فرضیه ها مناسب است؟

○ اطلاعات چطور جمع آوری خواهد شد؟

○ کدام روش برای تحلیل اطلاعات و کدام تکنیک آماری مناسب است؟

○ چگونه می توان از اعتبار و صحت نتایج مطمئن شد؟

○ چه نتایج جالبی از یافته ها انتظار داریم؟

○ وجوه تفاوت پژوهش با پژوهش های مشابه چیست؟

انتخاب موضوع

- مطالعه اجمالی در برخی زمینه های مورد علاقه و مهم
- جستجو در برخی پایگاه ها و اینترنت تحت عبارت های زیرمجموعه حوزه مورد نظر: (... موضوعات پژوهشی؛ ... اولویت های پژوهشی؛ ... مباحث پژوهشی؛ ... پیشنهادهایی برای پژوهش های بیشتر)
- مطالعه و واریسی پیشنهادهایی برای پژوهش های آینده در فصل آخر پایان نامه ها برای آگاهی از موضوع های بالقوه مناسب.
- مرور و کنجکاوی در فهرست مندرجات مجلات علمی
- مرور محورهای پیشنهادی همایش های ملی و بین المللی
- مرور و کنجکاوری در فهرست مقالات همایش ها
- رجوع به راهنماهای موضوع وب سایت ها و موتورهای جستجویی مثل یاهو
- مشورت با صاحب نظران و سایر همکاران آگاه و منتقد در مورد موضوع های قابل قبول و مطرح

محدودگر
مکانی

محدودگر
موضوعی

○ موانع مکانیزه کردن کتابخانه های دانشگاهی فارس در ۵ سال اخیر

محدودگر
زمانی

مرور مبانی نظری و پیشینه پژوهش

خلاصه نظریه های مطرح و نیز پژوهش های گذشته را در یک ساختار مناسب ارائه دهید.

مقاصد بررسی پیشینه پژوهش:

۱. تعریف و تحدید مسئله
۲. قراردادن یافته های پژوهش در چارچوب پژوهش های قبلی
۳. اجتناب از دوباره کاری
۴. انتخاب روش ها و ابزارهای اندازه گیری دقیق تر

چگونگی انجام بررسی پیشینه پژوهش:

۱. کشف و شناسایی کلید واژه های مرتبط
۲. پی بردن به اسناد و مدارک مربوط به هر کلید واژه
۳. انتخاب اسناد و مدارک مرتبط (از نظر موضوع و زمان)
۴. جستجو در منابع و بازیابی اطلاعات
۵. مطالعه و فیش برداری (نقل قول مستقیم، غیرمستقیم و یا مفهومی)
۶. تدوین پیشینه پژوهش

اجزای پیشینه پژوهش

۱. مقدمه و اشاره به اهمیت موضوع

۲. بیان سابقه توجه به موضوع از لحاظ نظری و کاربردی

۳. ارائه یک تصویر کلی از وضعیت پژوهش ها

۴. معرفی پژوهش های مهم و اشاره به یافته های عمده آن ها، روش های مورد استفاده و ...

۵. استنتاج از مرور پیشینه و اشاره به یافته های مهم و بیان نقاط خالی پژوهش

نشان دهید که به ادبیات پژوهش تسلط دارید

□ نشان دادن جامعیت و گستره کار

□ نشان دادن مهم ترین و تخصصی ترین و مرتبط ترین نظریه ها و پژوهش ها

□ تنها به استناد کردن و نقل قول کردن اکتفا نکنید

□ آنچه را مطرح کنید که واقعاً از آن ها در راستای پژوهش خود استفاده کرده اید

□ به انسجام این بخش و ارتباط آن با مسئله پژوهش، سؤال ها و فرضیه ها و نیز یافته های مورد انتظار بیندیشید

سطوح نیاز اطلاعاتی از نظر تیلور

سطح درونی یا بیان نشده (Visceral): در این سطح نیاز اطلاعاتی در کاربر وجود دارد، اما احتمالاً فراتر از نوعی ابهام یا عدم احساس رضایت نیست. در این مرحله احساس مبهمی از ناآرامی حاصل از ندانستن چیزی که باید دانسته شود در فرد وجود دارد و او را می آزارد.

سطح آگاهی (Conscious): در سطح دوم نیاز به اطلاعات، آگاهانه، بازشناخته می شود. در این سطح جستجو گر قادر به توصیف نیاز اطلاعاتی است، اما در قالب عباراتی مبهم و بی ربط.

سطح رسمی شده (Formalized): در سطح رسمی نیاز اطلاعاتی به روشنی در قالب بیانی واضح و منطقی ساخته و پرداخته می شود.

سطح توافقی (Compromised): نهایتاً در سطح توافقی، بیان رسمی در قالب واژگان مورد قبول نظام جستجو به نظام اطلاعاتی ارائه می شود.

پس برای دسترسی به سطح توافقی، تلاش قابل توجهی بر عهده کاربران یا جستجوگران است. در واقع اگر کاربری این مسیر را با موفقیت طی کند در مراحل بعدی یعنی جستجو در نظام های اطلاعاتی دچار مشکل نخواهد شد و سریع تر به اطلاعات مرتبط خود دست خواهد یافت؛ چرا که کلید واژه های متناسب و کنترل شده ای برای موضوعش انتخاب کرده و حیطه پژوهش خود را می شناسد و زمان کم تری در بازیابی اطلاعات صرف خواهد کرد.

شناسایی انواع منابع اطلاعاتی

تقسیم بندی منابع براساس نوع محتوا

- **منابع دست اول:** منتشر نشده اند و داده اصلی و خام را در اختیار پژوهشگر قرار می دهند، مثل پایان نامه.
- چنین اطلاعاتی را می توان در نشریه ها، همایش ها، وب سایت های شخصی و سازمانی، وبلاگ ها، مخازن سازمانی و آمارنامه ها یافت.
- **منابع دست دوم:** این منابع به گردآوری، توصیف یا تحلیل و بازپردازش اطلاعات منابع دست اول می پردازد (مقاله دایره المعارف ها و کتاب ها)
- **تقسیم بندی منابع براساس شکل:** مقاله، کتاب، پایان نامه، گزارش، پروانه ثبت اختراع و غیره.

نمونه ای در رابطه با شناسایی منابع مورد نیاز

○ راه کارهای مبارزه با دین گریزی در جوانان زیر ۲۰ سال در شهر تهران

منابع دست اول:
مصاحبه با جوانان،
والدین آن ها، مشاهده و
بررسی راه کارها،
مصاحبه با اساتید
دانشگاه و دانشجویان

منابع دست دوم:
کتاب، مقاله،
پایان نامه

نکته

با استفاده از منابع معرفی شده می توان آگاهی کلی نسبت به موضوع مورد نظر و زیر مجموعه های آن پیدا کرد. در این مرحله است که فرد توانایی یافتن اطلاعات خاص تر در موضوع را به دست می آورد. باید به یاد داشت که بدون گذراندن مرحله نخست رفتن به مرحله دوم اثر بخشی کاملی نخواهد داشت و به سردرگمی خواهد انجامید.

توانایی جستجوی منابع مورد نیاز و دسترسی به اطلاعات

- برای شناسایی منابع اطلاعاتی (کتاب، مقاله، پایان نامه و جز آن) و نیز دسترسی به آن ها باید نظام های اطلاعاتی و روش ها و راهبردهای جستجو و بازیابی اطلاعات را شناخت.
- در ادامه بخشی از این نظام ها و راهبردهای جستجوی توضیح داده می شود.

تفاوت پرسش (QUESTION) با مسئله (PROBLEM)

○ سؤال

- ❖ بر اثر جهل و ندانستن ایجاد می شود.
- ❖ پاسخ گویی به آن با رجوع به افراد و یا منابع امکان پذیر است.
- ❖ مجهولی است که فرد، پاسخ آن را نمی داند.

○ مسئله

- ❖ بر اثر دانستن کلیه اطلاعات موجود در یک زمینه ایجاد می شود.
- ❖ برای یافتن پاسخ آن، با مراجعه به افراد و یا منابع دیگر، اطلاعات سودمندی به دست نمی آید.
- ❖ مجهولی است که جامعه ی علمی به آن نپرداخته است و پاسخ آن را نمی داند.

چهار نکته در مورد مسئله پژوهش

- شرط اساسی شکل گیری و آغاز یک پژوهش، مطرح شدن مسئله است. پژوهش، فرآیند پاسخ گویی به مسئله هاست.
- پژوهش با نوآوری همراه است. شرط شکل گیری پژوهش، مسئله است و شرط مسئله نیز، نو بودن موضوع آن است.
- همراه بودن پژوهش با نوآوری، موجب می شود که کاروان علم و دانش، بر اثر پژوهش های علمی حرکت رو به جلو داشته باشد.
- پژوهش، کوششی روشمند برای پاسخ گویی به مسئله های علمی است که منجر به نوآوری و پیشرفت علمی و به تبع آن پیشرفت بشر می شود.

برخی ویژگی های مسئله علمی

- مسئله علمی باید صریح، روشن و بدون هیچ گونه اجمال و ابهام و در قالب پرسش اصلی، مطرح شود.
- مسئله باید حداقل دو متغیر مستقل و وابسته داشته باشد.
- رابطه مطرح شده بین متغیرها، باید قابل اندازه گیری و بررسی دقیق باشد.
- مسئله علمی، موضوعی را در بر می گیرد که ارائه راه حل آن، در صدد پاسخگویی به مشکلات انسان و محیط پیرامون وی باشد.
- مسئله باید موجب نهایت تمرکز در فرآیند پژوهش گردد و محقق را از افتادن در مسائل حاشیه ای و پیرامونی برهاند.
- پاسخ مسئله علمی باید از سوی پژوهشگر مورد استنتاج و استنباط قرار گیرد.

به هنگام تشریح مسئله باید به شش مورد زیر پرداخته شود

- **چه یا چه چیزی:** حداکثر در دو جمله اعلام می شود، مسئله ای که پژوهش پرداختن به آن را در نظر دارد چیست. یادآور می شود که مسئله، اساساً چیز یا حالتی است که نادرست می نماید.
- **چه کسی:** سه منبع معتبر به روز که وجود مسئله را مورد حمایت قرار می دهد ذکر می شود و به طور فشرده خصلت یا ویژگی های آن حمایت ها را توصیف می کند.
- **چه کسی، کجا و کی:** در یک یا دو جمله تأثیر مسئله توصیف می شود. مشخص می شود که چگونه درک و فهم مردم یا پژوهشگران به گونه ای منفی تحت تأثیر مسئله قرار گرفته و نیز در چه زمان ها و در چه مکان هایی این امر آشکار است.

به هنگام تشریح مسئله باید به شش مورد زیر پرداخته شود

○ **چه کسی:** سه منبع معتبر به روز که تأثیر منفی مسئله ای که پژوهش در صدد پرداختن به آن است را مورد حمایت قرار می دهد، ذکر می شود و به طور فشرده خصلت یا ویژگی های این حمایت ها توصیف می شود.

○ **چرا یا چگونه:** در یک یا دو جمله بنیان مفهومی خاص مسئله مشخص می شود. یعنی بیان می شود که در ادبیات مربوط چه دلایلی برای بروز مسئله مطرح شده اند.

○ **چه کسی:** سه منبع معتبر و به روز که بنیان مفهومی حامی مسئله را مورد حمایت قرار داده اند ذکر می شود و به طور فشرده خصلت یا ویژگی های آن حمایت توصیف می شود.

نکات قابل توجه در بیان مسئله

- ارائه اطلاعات زمینه ای در مورد موضوع مورد مطالعه
- توصیف دقیق مسئله
- نحوه بروز یا وقوع
- وسعت و شدت مسئله و عوارض ناشی از آن در جامعه
- عوامل دخیل در بروز مسئله
- نحوه برخورد فعلی با مسئله
- آنچه در مورد راه حل مسئله اندیشیده می شود
- فواید پژوهش و نتایجی که از حل مسئله انتظار می رود

اهمیت و ضرورت انجام پژوهش

- اهمیت از بعد نظری (علمی)
- اهمیت از بعد عملی (کاربردی)
- اهمیت از بعد علاقه مندی

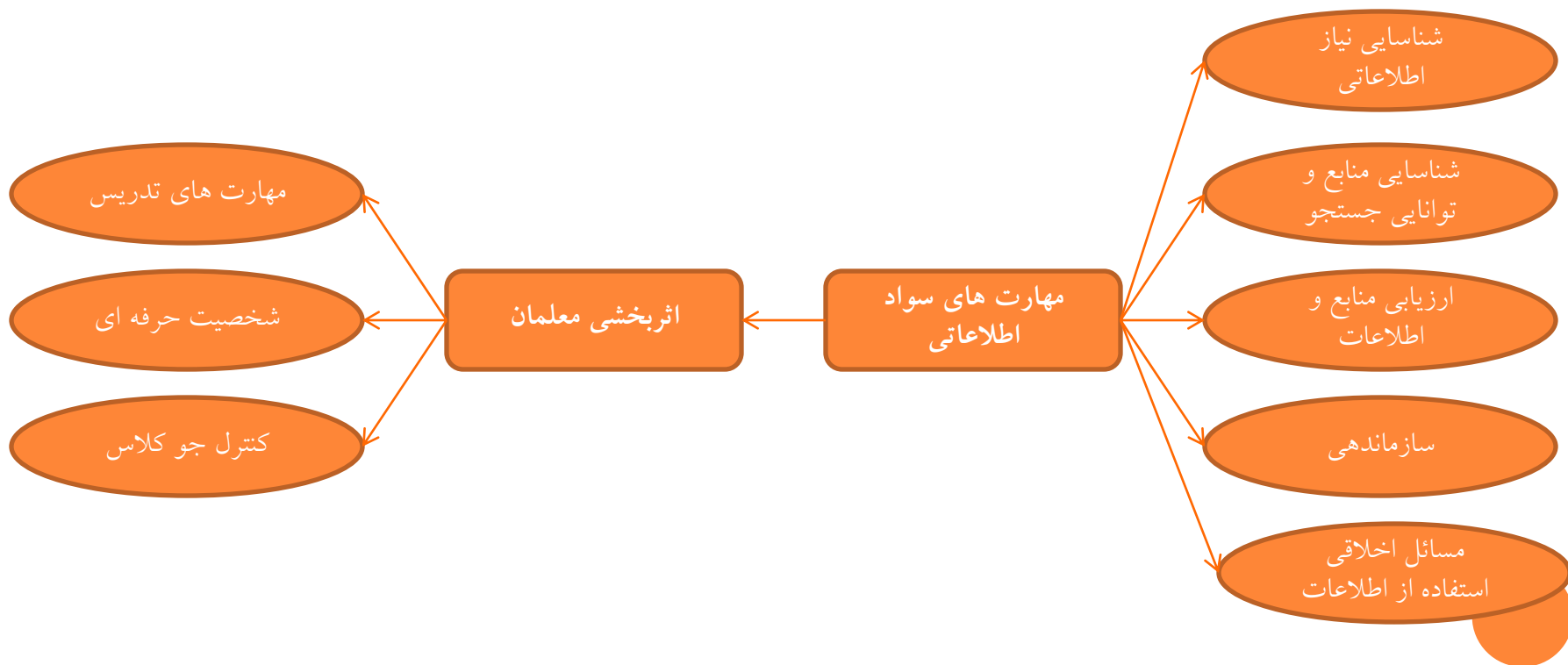

روش پژوهش

- نوع پژوهش (کاربردی، بنیادی، توسعه ای)
- جامعه مورد بررسی (ویژگی ها، نمونه و ...)
- روش مورد استفاده (تاریخی، کتابخانه ای، تحلیل محتوا، توصیفی - پیمایشی، تجربی، میدانی، علی - مقایسه ای، ترکیبی)
- مدل مفهومی پژوهش
- محدودیت های پژوهش (با مشکلات اشتباه نشود)
- ابزارگردآوری اطلاعات (پرسشنامه، مصاحبه، مشاهده، سیاهه واریسی و ...)
- روایی ابزار پژوهش
- پایایی ابزار پژوهش

تدوین مدل مفهومی پژوهش

- دلیل اصلی تدوین مدل مفهومی، بصری نمودن عناصر دخیل در پژوهش و نشان دادن ارتباط آن‌ها با هم می‌باشد
- نمونه مدل مفهومی پژوهش

تنظیم منابع و ماخذ

- با توجه به شیوه ها و استانداردهای مختلف مثل:
- شیوه نامه ونکوور (Vancouver Style)
- شیوه نامه شیکاگو (Chicago Citation Style)
- شیوه نامه انجمن روان شناسی آمریکا (ای. پی. ای) (APA)
- شیوه نامه انجمن زبان مدرن آمریکا (ام. ال. ای) (MLA)

دست به دست هم دهیم به مهر
میهن خویش را کنیم آباد

